

LAUSUNTO 20.8.2018

Asia: Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta, OKM005:00/2018

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry lausuu kunnioittavasti opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry kiittää mahdollisuudesta lausua käsittelyssä olevasta lakiluonnoksesta

Pääasialliset kannat:

- eHOKS-tietokannan kokoaminen on tarpeellinen ja hyvä hanke, joka yhtenäistää henkilökohtaisten osaamissuunnitelmien laadintaa sekä antaa opetushallinnolle keinon seurata tehtyjen HOKSien laatua sekä kehittämistä.
- Tietosuoja-asetuksen edellyttämä harmonisointi on hyvä ja välttämätön asia.
- Koulutuksen järjestäjien tiedonsaannin laajentaminen ei perusteltua esitetystä muodossa; opiskelijalla tulee olla oikeus itse päättää, haluaako hän antaa koulutuksen järjestäjälle käyttöön aikaisempien henkilökohtaisten osaamisen kehittämissuunnitelmien sisällöt.
- Työnantajille annettavien oikeuksien laajentamisen suhteen tulee olla esitystä tarkempi; työnantajan edustajan tiedonsaantioikeus tulee olla selkeästi rajattu lainsäädännössä. Laissa tulee määritellä selkeämmin, mitä tietoja HOKSista voidaan antaa työnantajan edustajan käyttöön. Lisäksi laissa tulee määrittää selkeästi, kuka on työnantajan edustaja, jolla on oikeus päästä tietoihin käsiksi.

SAKKI pitää lähtökohtaisesti hyvänä ja tarpeellisenä esitysluonnoksessa esitettyjä muutoksia lakiin valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä sekä lakiin ammatillisesta koulutuksesta. Esityksen tavoite luoda valtakunnallinen eHOKS-järjestelmä, johon kaikki koulutuksen järjestäjät olisivat velvoitettuja kirjaamaan ammatillisen koulutuksen laissa sekä asetuksissa määritetyt vähimmäissisällöt, joita opiskelijalle tehtävässä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa edellytetään. Osaamissuunitelmien tietojen kirjaaminen yhtenäiseen tietokantaa helpottaa opiskelijan asemaa, sillä näin aikaisemmin suoritetuista opinnoista jää selkeämpi jälki mahdollisia tulevia opintoja ajatellen. Lisäksi eHOKS-järjestelmä yhtenäistää käytäntöjä koskien osaamisen kehittämissuunnitelmien tekoa sekä mahdollistaa hallinnon seurata kehittämissuunnitelmien laatua sekä yhdenmukaisuutta ja siten edistää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta.

Lakiesityksessä ollaan harmonisoimassa EU:n tietosuoja-asetuksen sekä tulevan uuden tietosuojalain mukaiseksi, mikä on tarpeellinen toimenpide. Tietojen tallentaminen myös muusta kun ammatilliseen tutkintoon johtavasta opiskelusta hyvä uudistus, jolloin myös lyhyemmistä koulutusjaksoista jää merkintä tietovarantoon.

Muutokset lakiin valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

Lakiesityksessä esitetään useita muutoksia koskien lakia valtakunnallisesta opinto- ja tutkintorekisterilaista. SAKKIn kannalta erityisesti muutosesitykset lain 9 § ja 10 § ovat merkittäviä muutoksia ja kaipaavat tarkennusta.

Lain 9 § ollaan lisäämässä kohta, jossa määritellään ammatillisen koulutuksen järjestäjän velvollisuudeksi tallentaa tietovarantoon valtioneuvoston ammatillisesta koulutuksesta antaman asetuksen (673/2017) 9 §:ssä tarkoitetut henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävät vähimmäistiedot. Tietosuojavaltuutetun toimisto on omassa lausunnossaan todennut, että ammatillisessa koulutuksessa tehtävät henkilökohtaiset osaamisen kehittämissuunnitelmien vähimmäistiedot näyttävät sisältävän EU:n tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisryhmiin kuuluvia ja salassa pidettäviä

tietoja. Tämän perusteella onkin keskeistä pohtia, onko kaikkien, esimerkiksi tuen tarvetta tai terveydentilaa koskevien, HOKS-tietojen tallentaminen eHOKS-tietovarantoon perusteltua opiskelijan oikeuksien ja vapauksien näkökulmasta.

Lain 10 § koskeva lisäys laajentaa työnantajan edustajien tietojensaantioikeuden laajentamista siten, että jatkossa työnantaja, jolla on oppisopimus- tai koulutusopimuskoulutuksessa olevia opiskelijoita tai joka osallistuu opiskelijan osaamisen näyttöön, on oikeus saada laissa säädettyjä tietoja tietovarannosta. SAKKI katsoo, että olisi perusteltua määritellä hallituksen esitystä tarkemmin, että kuka tietoihin on oikeutettu pääsemään sekä mitä tietoja työnantajan edustaja voi tietovarannosta saada.

Muutokset ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön

Hallituksen esityksessä esitetään, että lakia ammatillisesta koulutuksesta ollaan muuttamassa siten, että jatkossa koulutuksen järjestäjällä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tietoja opiskelijan aiemmista henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista. Oikeuden laajentamista perustellaan sillä, että koulutuksen järjestäjä tarvitsee nämä tiedot voidakseen täyttää ammatillisen koulutuksen lain 44 § velvoitteet tehdä henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma opiskelijalle.

SAKKI ry katsoo, ettei ole perusteltua antaa koulutuksen järjestäjälle automaattisesti oikeutta päästä käsiksi opiskelijalle aikaisemmin tehtyyn henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ilman opiskelijan tai opiskelijan huoltajien suostumusta. Opiskelijalle aikaisemmassa oppilaitoksessa tai koulutusohjelmassa tehty henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma saattaa sisältää opiskelijan kannalta sellaista tietoa, jonka siirtäminen toisen koulutuksen järjestäjän tietoon ei ole opiskelijan edun mukaista. Koska tietojen säilytysaika varannossa olisi esityksen mukaan viisi vuotta, voi moni tieto aikaisemmassa HOKSissa olla vanhentunutta ja siten irrelevanttia uusien opintojen suhteen. Vaikka eHOKS-tietovarantoon kirjattaisiin vain valtioneuvoston asetuksen (673/2017) 9 § määritellyt sisällöt, saattavat ne silti sisältää näitä merkityksettömiä ja vanhentuneita tietoja opiskelijasta. Tällöin harkintavalta siitä, haluaako opiskelija antaa aikaisemman HOKSin

uuden koulutuksen järjestäjän käyttöön pitäisi perustua opiskelijan omaan tahtoon ja harkintaan.

Esitysluonnoksessa esitetään myös muutosta ammatillisen koulutuksen lain 109 §, jossa tarkennettaisiin työpaikan työnantajan oikeutta saada tietoa koskien opiskelijan henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa siltä osin, kun se käsittelee työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen tai näytön antoon liittyviä kysymyksiä. Jo nykyisin mukaan työnantajan edustajan tulee olla tietoinen työssä tapahtuvan oppimiseen (koulutus- tai oppisopimus) liittyvistä seikoista koskien opiskelijan kehittämissuunnitelmaa. Työnantajan tiedonsaantia koskevaa oikeutta tulisi tarkentaa siten, että pykälässä määriteltäisiin tarkoin, mitä osaamisen kehittämissuunnitelman osia työnantajan edustajalla on oikeus nähdä. Vaihtoehtoisesti työnantajan edustajan tiedonsaannista voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksessa koskien ammatillista koulutusta. Lisäksi tulee tarkkaan määritellä, kuka on se henkilö työpaikalla, jolla on oikeus tietoja käsitellä. Nykyinen kirjaus antaa liian laivan tulkinnanvaran siitä, mitkä tiedot ovat tarpeellisia antaa työnantajan edustajalle ja kuka on se henkilö työpaikalla, jolla on oikeus päästä tietoihin käsiksi. Luontevaa olisi rajata tietojen saajaksi laissa automaattisesti työpaikkaohjaaja tai näytön arvioinnista vastaava työpaikan edustaja.

ELIAS TENKANEN

Puheenjohtaja

044 7530 581

elias.tenkanen@sakkiry.fi

HANNA HUUMONEN

Pääsihteeri

050 3100 570

hanna.huumonon@sakkiry.fi

Lisätietoja:

Samuli Maxenius, koulutuspoliittinen asiantuntija

044 7766 048, samuli.maxenius@sakkiry.fi